

KRONIKA ŻAŁOBNA

Wspomnienie o Doktor Marii Drzał (1929–2002)

Doktor Maria Leonarda Drzał urodziła się w Rzeszowie w dniu 10 marca 1929 roku. Dzieciństwo przeżyła na Pomorzu skąd jej rodzina, wysiedlona w pierwszym roku wojennej okupacji, przeniosła się do Rzeszowa. Tu Maria ukończyła szkołę podstawową i rozpoczęła naukę w tajnym gimnazjum, a następnie w 1947 r. zdała maturę z wyróżnieniem. Wymarzone studia medyczne okazały się nieosiągalne, została więc studentką Wydziału Prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim, ale już po pierwszym roku rozpoczęła równolegle inne studia i uczestniczyła w fakultetach z geografii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym i z archeologii na Wydziale Humanistycznym UJ. Ostatecznie Maria dokonała wyboru zainteresowań kończąc studia przyrodnicze w 1952 r. z dyplomem magistra filozofii w zakresie geografii, uzyskanym na podstawie pracy pt. *Morfologia dorzecza Prądnika* (publikacja w Ochronie Przyrody R. 22, 1954).

Tuż po wojnie cechą szczególną młodzieży była żywiołowa chęć poznawania świata, zdobywania wiedzy również poprzez uczelniane koła naukowe. Maria aktywnie uczestniczyła w tym nurcie pełniąc funkcje zastępcy przewodniczącego Koła Naukowego Geografów i Koła Naukowego Historyków Sztuki i Prehistoryków UJ. Znajdowała Ona czas na rozwijanie swoich zainteresowań, mimo że musiała utrzymywać się samodzielnie przez cały okres studiów. Na początku 1952 r., jeszcze przed uzyskaniem dyplomu, Maria została zatrudniona w Zakładzie Ochrony Przyrody PAN dzięki poparciu prof. M. Klimaszewskiego, który wówczas był zastępcą dyrektora tej placówki – prof. W. Szafera, a równocześnie kierownikiem Katedry Geografii UJ. W tych czasach młody asystent pełnił wiele funkcji – wykonywał powierzone mu zadania naukowe i administracyjne oraz bieżące polecenia dyrektora będąc jego niemal osobistym sekretarzem. Maria Drzał posiadała niezwykle zdolności organizacyjne i zamiłowanie w tej działalności, często wykorzystywane w ciągu Jej całego życia zawodowego, co znacznie ograniczało czas na badania naukowe.

W 1964 roku Maria Drzał obroniła na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie rozprawę doktorską pt. *Kras kopalny na obszarze świętokrzyskim między Pilicą a Nidą* (praca opublikowana w Ann. UMCS, sec. B, 19, 1966). Z Zakładem Ochrony Przyrody PAN była Ona związana

przez prawie 20 lat. Okres pracy na stanowisku adiunkta w tej placówce był szczególnie owocny i zaznaczył się wartościowymi pracami we współautorstwie z prof. B. Smykiem. Dotyczyły one roli czynnika mikrobiologicznego w procesach krasowych.

Po przejściu w 1971 roku do Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie, dr Maria Drzał całkowicie zmieniła zainteresowania badawcze. Jej zdolności organizacyjne i wiedza wykorzystane zostały w Instytucie głównie w opracowaniu *Atlasu zasobów, walorów i zagrożeń środowiska geograficznego Polski*. W tym zakresie Maria w imieniu redaktora tego dzieła – prof. S. Leszczyckiego, pełniła rolę koordynatora zleczanych opracowań. Była także autorem i współautorem kilku planów atlasu. Długie i trudne starania o jego przygotowanie i wydanie w 1994 r., należy uznać za duże osiągnięcie wytrwałej pracy dr Marii Drzał.

Drugim miejscem aktywnej działalności Marii był Ośrodek Dokumentacji Fizjograficznej PAN w Krakowie, którego była członkiem założycielem (1966 r.) i od początku pełniła funkcję jego sekretarza. Z Jej udziałem organizacyjnym, a niekiedy autorskim i współautorskim, dotychczas ukazało się pod redakcją różnych osób 25 tomów serii wydawniczej Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej, dotyczących stanu i zagrożeń środowiska poszczególnych regionów Polski.

Codzienną wielką pasją Marii były sprawy bieżące, które wnikliwie dyskutowała i komentowała. W tym kręgu problemom związanym z ochroną przyrody poświęcała szczególną uwagę, co zostało odnotowane w ponad 200 recenzjach, komunikatach, sprawozdaniach i ekspertyzach. Współpracowała z Marią w zakresie różnych katalogowych oraz kartograficznych opracowań stanu i projektów ochrony przyrody w Polsce, a zwłaszcza przyrody nieożywionej. Rezultatami tego współdziałania są przede wszystkim dwie edycje mapy: *Parki narodowe i rezerwy przyrody w Polsce* (Z. Alexandrowicz, M. Drzał, A. Medwecka-Kornaś (1969 r., 1973 r.), *Katalog rezerwatów i pomników przyrody nieożywionej w Polsce* (Z. Alexandrowicz, M. Drzał, S. Kozłowski – Studia Naturae 26, 1975), a także plansze wspomnianego atlasu, rozdziały w książkach i artykuły. Powstawały one w okresie naszej przyjaźni w Zakładzie Ochrony Przyrody, umacnianej następnie częstymi kontaktami w czasie prowadzenia przez Marię prac w krakowskim Ośrodku Dokumentacji Fizjograficznej PAN. Po przejściu Marii na emeryturę kontakty stawały się coraz bardziej ograniczone z różnych powodów. W akceptowanym przez Nią samotniczym sposobie życia, przyjazne Jej osoby nie zawsze były w stanie pośpieszyć z pomocą.

Wszyscy, którzy znali Marię, zwłaszcza z okresu Jej pracy w ówczesnym Zakładzie Ochrony Przyrody PAN, zapamiętają Jej niezwykłą energię, pomysłowość i wiele innych cech świadczących o uczciwym i dobrym człowieku, godnym trwałej pamięci.

Zofia Alexandrowicz

